

CAMAL

MÜƏLLİMİ

XATIRLAYARKƏN...

İllər öttüb keçir, hər şey dəyişir, bəzi adamlar yadda qalır, bəziləri tamamilə yaddan çıxır, sanki onlar heç bu dünyada yox imişlər; ancaq bəzi insanlar bir şəxsiyyət kimi xatirələrdə qalır, onların yoxluğu hiss olunur, onları yada salanda dodaqlarda xəfif bir təbəssüm, gözlərdə bir intizar, kəfəllərdə "kəş o bizimlə olaydı" arzusu yaranır.

Camal müəllim belə insanlardan idi. Hər bir əsərində, hər bir söhbətində dərin mənə, gözəllik, layəqət axtarırdı bizim Camal müəllim.

Xarici Dillər İnstitutunda oxuyanda bizə fəlsəfədən dərs deyirdi. Onun mühazirələrində biz tələbələrle yanaşı, başqa tədris müəssisələrindən gələn aspirantlar, doktorantlar saatlarla ayaq üstə qalaraq onu dinləyirdilər. Fəlsəfi düşüncələrlə yanaşı, insanın mənəvi ucılığından, neciblikdən, xalqımızın miflətqıllılıyından, azadlıqdan yorulmadan danışdı.

Xəzər Universitetində mənə görəndə çox sevindi, tərcümə mərkəzinə dəvət etdi. Knyaz Aalam, Vahid Ömrədi, mən, bir-iki aspirant tələbə yığışib fəlsəfədən tutmuş tərcüməyə, ədəbiyyata aid mövzulardan söhbət edərdik. Ən sonunda gülüməyib deyirdi: "Bax, bu elə özəl bir kiçik seminar oldu".

Bir gün Camal müəllim mənə dedi: "Məmməd Araz xəstədir, ona deyməyə gedəcəyik tələbələrle. Həmişə şikayət edir ki, o boyda mərkəzin müdirisən, hələ də bir şeirin ingilis dilində tərcüməsi yoxdur. Onun, heç olmasa, bir şeirini tərcümə et, aparacaq hədiyyə olaraq verək. Mən cavab verdim: "Camal müəllim, əlbəttə, mümkündür. Həmişə şeirini tərcümə edim?" Camal müəllim bir az düşündü və dedi:

- "Dünya mənim, dünya sənin, dünya heç kimin".

Lap üreyim düşdü, həyəcanlandım;

- Camal müəllim, çox çətin, fəlsəfi bir şeirdir.

- Elə mən də fəlsəfi, insanı düşündürən əsərin tərcüməsini istədim.

Fikir içində tərcüməyə başladım. Görəsən almacaqmı? Keyli vaxt apardı bu tərcümə, dostlarımla məsləhətləşdim və nəhayət, şeirin tərcümə variantını Camal müəllimə təqdim etdim. Çox məmnun oldu, gülüməyərək: "Bax, bu elə oldu, elə deyirdin çətin, zəhmət çəkmək lazımdır, in-

di təcili bunu apar "Xəzər Xəbər" redaksiyasına, qoy jurnalın bu nömrəsində çap etsinlər".

Bir müddət keçdi. Camal müəllim mənə tərcümə mərkəzinə çağırdı. Əlində "Xəzər Xəbər" in yeni dərc olunmuş nömrəsi var idi:

- Təbrik ediram. Tərcümə dərc olunub. İndi bir neçə tələbə ilə gedək Məmməd Arazın dəyək, sən də özün bu tərcüməni ona oxuyarsan.

Yenə də çox həyəcanlandım:

- Camal müəllim, mən Məmməd Arazın Xarici Dillər İnstitutunda tələbələrle görüşündə iştirak etmişəm. "Qalx ayağa, Azərbaycan!" deyəndə, bütünlüklə zal ayağa qalxdı, o da bizləki öz gur nitqi ilə qələbəyə, zəfərlərə səaləyirdi. Mən onu vətənpərvər, alovlu bir şair kimi tanıyıram. Məmməd Arazın yataşda, xəstə görmək mənə çox pis təsir edər. Bağışlayın, mən gedə bilməyəcəyəm.

Camal müəllim ayağa qalxdı, diqqətlə mənə baxaraq dedi:

- Olsun! Mən səni başa düşdüm.

Sanki çiyinlərimdən yük götürüldü.

Ertəsi gün yenə Camal müəllimlə görüşdüm.

- Getdik, şairlə görüşdük, tərcüməni əlinə aldı, öpdü və səni soruşdu, sənin fikrini ona çatdırdım, o söz verdi ki, sağalanda səninlə görüşəcəyəm; şəxsən mən özüm o görüşdə iştirak edəceyəm və sənin yeni tərcümələrinə birlikdə qulaq asacağıq.

Bax belə, عزیز dostlar, Camal müəllim haqqında sonsuz danışmaq, yazmaq olar. O, insanları sevən görkəmli bir şəxsiyyət, bu günümüzlü, xalqımızın keçmişini və gələcəyini düşünən, miflət dövrün hadisələrini izləyən, mənalı bir ömür yolu keçən alim idi.

...Bu ömür-gün nəxşinə həvədi dünya,

Əbədiyə qoh-qoh çəkər əbədi dünya,

Dünya sənin, dünya mənim, dünya heç kimin...

Firəngiz Nəstirova,
İngilis dili və ədəbiyyatı
departamentinin baş müəllimi